

POGLADAJ BÓH

ČASOPIS EVANGELSKÍCH SERBOŮ

12. číslo

Budyšin, december 1975

Lětnik 95

Hrono na hodownik 1975

Hubjeni změja zaso wjeselo na Knjezu

Jez. 29.19

Njeje wam napadnylo, zo su mnozy křescenjo chutni čłowjekojo? Skoro njewěriš, zo móža tež wjeseli być. Doma, při džěle, na Božich službach a hewak hdže — wšudžom widžiš jich ěmowe mjezwočo.

Na to móžeće mi wotmolwić: Wěru wšak je chutna naležnosć. Tu dže wo cyłego čłowjeka a wo cyłe žiwjenje, samo wo wěčne žiwjenje. Kak móhli so smjeć?

Abo móžeće tež prajić: My wěrimy do Boha, a to džensa lochko njeje. My wěrimy, zo je Bóh wšehomócný, a tola tak mało w žiwjenju wo tym pytnjemy. My smy tak mała horstka, kotřiž kemši chodžimy. My čujemy so husto tak wosamoćeni. Kak móhli so wjeselić? My wěrimy do swójeho wumóženja přez Jezom Chrysta, a naše žiwjenje přez to lóše njeje.

To wězo njejsu pódłanske a nje-wažne prašenja, a tola je Bože słowo za nas wšitkich wjesola powěst wo našim wumóženju přez Chrystusa. My mamy wšu přičinu so wjeselić, zo je Bóh swójeho Syna do swěta posłał. To je h o d o w n e přédowanje, na kotřež wšelke symbole w tutym času pokazuja: adwentska hwězda, swěčki na hodownym štomje a tež naše hodowne dary.

My móžemy so zawěrnje wjeselić na Knjezu, kiž je nam wumóženje z hrěcha a z tym wěčne žiwjenje přinjel. Nam „hubjenym“, kaž naš tekst praji, je z tym wjesolósć zescha-džala.

A wyše toho: Njezačuwaš zawěrnje ženje Božu smilnu, dobroćiwu ruku w swójim žiwjenju?

Hrono je ze Stareho zakonja wza-te. Mjeztym je so profetiske słowo w Chrystusu dopjelnilo. W Jezusu Chrystusu mamy wjeselo na Boze. Z tym njeje tunje smjeć měnjene. Zawěsće nic! Wjesolósć přinđže z Chrystusom do našeho žiwjenja. Tajka wjesolósć plodži nowu wjesolósć. Tajka wjesolósć swěći do cyłego žiwjenja hač do najěmowišeho ku-čika. Albert-Hrodzišćanski

Chcu Boha wohladać

Powědaněko

W dalokim kraju bydleše něhdy kral. Z lutym bohatstwom a swětnym wjeselom běše zestarił. Wšitko běše sej móhl dowolić. Na kóncu swójeho žiwjenja pak bu kral čěžeke mysle. Džeše k swójim přěčelam: „Hlejće, ja sym w swójim žiwjenju wšitko

Jiří Zejfart

Wam pak, kiž so mojeho mjena bojiće, budže stónco prawdosće schadžec a zbožo pod jeho křidłami

dožiwił, štož móhl sej čłowjek popřec. Jenož jedne njejsym docpěl. Njejsym Boha widzał, a nětko chcu jeho skónčnje widžeć!“

Kral wuda přikaz wšitkim jemu poddanym mócnarjam, wšitkim mudrym a měšnikam swójeho wulkeho kralestwa, zo měli jemu Boha pokazać. Hrožeše jim z čěžkim chłostanjom, jelizo jemu poslednje žiwjenske přece njedopjelnja. Za tři dny měli mudreho muža namakać, kotryž by jemu móhl Boha pokazać. Dlje nochcyše čakać. Wšitcy wobydlerjo kralowskeho dwora a cyłego kralestwa so počachu bojeć. Přetož wšitcy, njech běše to kuchar, njech běše to kancler, njech běše to rjedžerka abo kralowna sama, sej njewědzachu rady. Po cyłym kraju běše to tohorunja. Tež tu njemóžeše žadyn mudry kralaj pomhać.

Runje za tři dny wołaše kral swójeho kanclerja k sebi, tohorunja wšitkich swójih zamołwitych. Woni přistupichu ze styskniweje wutrobu. Žadyn wšak njewědzěše wotmołwu na kralowe prašenje. Stejachu mjel-

čicy před swójim knježičelom: wjerchojo, oficérojo, měšnicy, wučeni a mudre žony. Kral so jich prašeše, a žadyn njemóžeše jemu do woći pohladnyć. Wšitcy so bojachu, zo móhl so kral rozzłobić. A hižom chcyše kral smjertny wusud nad zwołanymi wuprajić. A w tym wokomiku kłapaše pastyr wo durje kralowskeje žurle a chcyše z kralom rěčeć. Što by chcył, so jeho prašachu. Hač so njeje mylił. Wón tu tola steji před kralom, a před nim njesměl w bur-skej drasće stać.

„Tola, tola“, znapřeciwi pastyr, „ja wěm, hdže sym a wo čo dže. Sym kralowy přikaz zhonil a sym přišol, zo bych na wšo wotmołwil.“ Tuž smědzěše před krala stupić.

Kłobuk a plašć w ruce stupa pastyr před krala a so pokloni.

Kral machny z ruku, a to rěkaše: rěč!

„Dowol mi, kralo, zo bych twoje přece spjelnil!“

„Na derje“, džeše kral, „ale pomysli, zo dže wo twoju hłowu. Jelizo nadawk njespjelniš, sy přehrał.“ Pastyr pak so njekomdžeše a wuwjedže krala hnydom won na próz-dne městno. Wšitcy dwórnicy a wšon lud chcychu přihladować. Pastyr stupa před krala a pokaza jemu slóněko.

„Pohladaj na njo!“ džeše pastyr.

Kral chcyše do slóněka pohladnyć, ale wone jeho slepješe. Zawodžě z ruku swójeje woći. „Chceš ty, zo woslepju?“ zarjeji kral na pastyrja.

Pastyr pak změrom wotmołwi:

„Ale mój kralo, slóněko je tola jenož slaby wotbylyš Božeje wulkosće, jenož škrěčka jeho plomjenja-ceho wohenja. A do tuteje škrěčki njemóžeš ani pohladnyć? — Kak chceš potom ze swójimaj slabymaj, sylzajtymaj wočomaj Boha wuhladać? — Pytaj jeho z druhimaj wočomaj!“

Kral přemysli sej wěc a potom chwaleše pastyrjowu mysl.

Rjekny: „Sym twoju mudrosć spoznal a widžu, zo sy wulka duša. — Wotmołwi mi dale: Što běše přjedy Boha?“

Kral a wšitcy ludžo napjeće na wotmołwu čakachu. Po krótkim přemyslowanju rjekny: „Mój kralo, njeměj mi tutu próstwu za zło!“

„A wo čo prošěš?“

„Lič!“

A kral poča ličic: „Jedyn, dwaj, tři...“

„Ně, ně, takle nic! Započ z tym, štož je před jednej!“

„Kak bych to móhl, što ha je před jednej!“

„Sy mudrje rěcał, knježe kralo, tak tež njeje ničo prjedy Boha.“

Nětko so kral hišće bóle džiwaše. Tuta wotmolwa so jemu hišće lěpje lubješe hač prěnja.

„Ja će bohaće wobdarju. Ale wotmolw mi hišće na třeće prašenje. A te rěka: Što čini Bóh?“

Pastyr hladaše na krala, a tón so wćipny na swój trón sydny.

„Derje, chcu či wotmolwić. Ale dowol mi hišće jeničku próstwu: Zaměň na krótku chwilu swoju drastu z mojej!“

Kral do toho zwoli. Položi sceptar a krónu na bok, wusleče so swoje šaty a zdrasći z nimi pastyrja a wón sam so wobleče chudušku pastyrjowu suknu, plašć a klobuk a powěsny sej pastyrsku tobołu na ramjo. Potom sydny so pastyr na trón, wza sceptar a pokaza z nim na krala, kotryž w pastyrjowej drasće před trónom steješe.

„Hlej, mój kralo: To čini Bóh z nami... Wón so stanje to, štož my smy, a my mamy podžěl na tym, štož Wón je.“

Wjele rjanych kemšacych ščežkow mějachmy něhdy w Serbach. Podarmo je džensa pytamy, ale w našim pomjatku maja swoje zbožne prawo.

Nowej pólskej přeložkaj Biblije

W juniju 1975 bu doćišćany nowy přeložk Biblije w 50 000 eksemplarach. Porno prjedawšemu wudaću, kotrež sebi 1972 we Wařawje kupich, je drje w cyłej Bibliji lědy štutki, w kotrejž njeby tekst byl korigowany, štož nastupa gramatiku, prawopis, słowoslěd a lěpši přeložk jednotliwych słowow a formulacijow. Při tym je so džiwało na najnowše póznaća teologije.

Zawěrnje dobre, dokładne, sprócniwe džěło!

My Serbja so z pólskej ewangelskej cyrkwy radujemy, zo je so tole wulke a wažne džěło hodžało dokonjeć.

W čisle 8–9 lětnika 1975 nabožneho časopisa „Jednota“, kotryž wudawa konsistorstwo ewangelsko-reformowaneje cyrkwy we Wařawje, je wućišćany ekumeniski přeložk scěnja Mateja. Tón wšak je na swoje wašnje zajimawy a zwažliwy.

Někotre přirunanja:

Mat. 5,3 Zbožni su duchownje chudzi, přetož jich je njebjeske kralestwo.

pólski ewangelski tekst: *Požohnowani su wbozy w duchu, přetož jich je njebjeske kralestwo.*

pólski ekumeniski tekst: *Zbožowni su, kotřiž wědza wo swojej nuzy, přetož woni maja podžěl na knjejstwje Boha.*

němski ekumeniski tekst: *Wjeselić smědža so wšitcy, kotřiž z próždny-maj rukomaj před Bohom steja, přetož woni budžeja Boži lud, hdyž wón swój skutk dokonja.*

Serbski a pólski ewangelski tekst stej grjekskeju tekstej bliskej. Štó pak wě, što ma to rěkać „duchownje chudy“? Słaby rozum mjeć? Čežko wuknyć? Tutón wuraz prawje rozumić, žada sebi tojšto bibliskeho a teologiskeho wědženja. Farizejscy wo sebi měnjachu, zo su „duchownje bohaći“. Woni sabbatne zakonje znajachu a je swěru dđeržachu, je móžachu dđeržec, dokelž druzi za nich džěłachu. Woni so za tydzeń dwójce posćachu a dawachu džesatk wot wšeho, štož mějachu. Štó pak z tamnymi, kotřiž dawno wšitke přikaznje a zakaznje talmuda ani njeznajachu a swoje chuduške žiwjenje docyła po nich zložić njemóžachu? Woni ze želniwosću na pobožnych horje zhladowachu: Haj, woni su pobožni a přińdu do njebjes. My bychmy tež rady tak pobožni byli kaž woni, ale nichtón nas njewučić wšitke paragrafy Božeho zakonja. My wšak w swojej chudobje njemóžemy wšo tak dokonjeć kaž woni. Ceho móhli so před Bohom chwalić? My stejimy před Bohom z próždny-maj rukomaj. My sami wěmy wo swojej nuzy.

Runje jim plaći Jězussy trošt: Njebojće so! Boh was pozběhnje z procha, a wy změjeće wosebne městna w Božim nowym swěće.

Tele mysle ze starych přeložkow njejsu spoznać, skerje pak z noweju:

Zbožowni su, kotřiž wědza wo swojej nuzy, přetož woni maja podžěl na Ložim knjejstwje.

Wjeselić smědža so wšitcy, kotřiž z próždny-maj rukomaj před Bohom steja, přetož woni budžeja Boži lud, hdyž wón dokonja swój skutk.

Někotre dalše přeměnjenja:

město *zbožny*
w nowym přeložku *zbožowny*
wjeselić smědža so

Přeložowarjo měnja, zo *zbožny* so nihdže wjace njewužiwa, chiba z klětki. Tuž je słowo mjez ludom njeznate, *Zbožowny, wjeselić so* to každy rozumi.

město *kralestwo*

w nowym přeložku *knjejstwo*

Kralow znaja jenož hišće z bajkow, nic pak jako mócných knjezow tutoho swěta.

město *Syn čłowjeka*

w nowym přeložku skrótko *Čłowjek*

W tajkim přeložku tči wjele teologiskeje a historiskeje wědomosće, hłuboke přemyslowanje a nutna pobožnosť. Tu njeńdže jenož wo swěrne přeložowanje słowa a po słowje, ale wjele bóle, zo by so móc Božeho słowa jewiła tež w rěči našeho časa.

Něchtóžkuli wšak budže nowe přeložki wobžarować, dokelž je na stare zwučeny. Nowe přeložki chcedža džensnišem čłowjekeju pomhać, te stare, znate słowa lěpje a hłubšo zrozumić.

Swjate Pismo je Chrystusoweje cyrkwy drohi pokład a je wšeje prócy hódne, prócy přeložowanja, čišćenja, rozšěrjenja, předawanja a zbožneje prócy čitanja. Přenje wudaće noweho pólskeho přeložka je nacišćane w 50 000 eksemplarach. Pólske ewangelske cyrkwy maja docyła lědy 50 000 swójbow. Kupi sej zawěrnje každy ewangelski pólski dom nowu Bibliju, hdžež je wšudžom ta starša, njedawno hakle wudata?

Na to mi wotmolwich w kniharni Britiskeho a wukrajneho bibliskeho towarstwa we Wařawje: Pólscy katolikojo tež rady našu ewangelsku Bibliju kupuja.

Njech přinjesetej nowej přeložkaj wjele Božeho žohnowanja do pólskich křesćanskich domow. W.

Chrystus wuswobodža a zjednoća

Hesło 5. zhromadźizny Ekumeniskeje rady cyrkwjow 23. 11. do 10. 12. 1975 w Nairobi (Afrika)

K tomu jednu swójbnu stawiznu z njedawneho časa.

Hody 1972. Marko Kowar so trochu bojazny swojeje žony praša:

„Chcemoj džensa hromadže do Božej nocy hić?“

„Ty drje sy džiwny.“ Tale jědojtosć we hłosu a wočomaj!

Kak bě so to za čas jeju mandželstwa přeměnilo! Tehdom w léce 1949 bě so wón lědom naprosyć dał za cyrkwinske wěrowanje. „Ja sym we wójnje dosć nazhonil“, bě jeho krótko a tak dospołnje wotpokazowaca wotmolwa. Cyłu wójnu bě jako infantrist na fronće stal njedžiwajo na měsacy wšělich kursow. Naposledk bě wón oficer a „kompaniechef“.

„Njeje će Bóh zwarnował, zo sy bjez škody wšo přetrał?“

„To bě kočće zbože!“

Po wójnje bě pola „pobožnych“ Američanow w Bad Kreuznachu nimale zahinyl. „To mi dosaha!“ Hdyž pak widžeše zrudne wobličo swojeho přichodneho nana, so tola daše cyrkwinsce zwěrować. Ewiny nan njebě drje žadyn wulki, ale tola nahladny bur Budyskeje wokoliny a běše skoro čas žiwjenja hižom w cyrkwiskim předsterstwje swojeje wosady. Farar sebi jeho jara wažeše.

Tak so tehdom mnozy džiwachu, zo přińdže njewěrjacy Marko Kowar do křesćanskeje Mětašec swójby. Běše

wšak tež kaž běše. Marko, tutón kritiski duch, kotryž bě so dat prjedy (po 1933!) na njedobre wašnje zaprašnyč do politiskeho džěta, chcyše nětk z polnej mocu džělać za lěpši přichod luda a čłowjestwa. Wón čuješe so cuzy w staršiskim domje Ewy.

Stary Mětaš po krótkich lětach wumřě. Ilona so narodži a běše radosć a zbožo staršeju. Lube džěco a pozdžišo rjana hwězda rjadownje a wučerskeho wustawa! Hač wona swojej rjanosći a přiwiskej pola muskich zrosćena njebě? W přernim studijnym léce narodži so jej džěcatko. W samsnym léce woženi so, ale nic z nanom džěsća.

Mjez Kowarjec staršimaj běše wjele zwady dla Ilony. Mać: „Kak chce hinak być? Do Boha njewěri. Wo Bože kaznje so njestara.“

Nan: „To tola ničo prajić nima.“

Šěsć lět po Ilonje narodži so Renata. Wona njebě tale hwězda kaž jejna sotra, ale měješe ju za swój ideal. Kaž Ilona by tež wona chcyła być srjedžišćo — tak zlochka so wjeselić a žiwjenje bjez wšitkeho wobmyslenja a bjez wšěch mjezow wužiwać.

Stož bě Kowarjec mać na Iloni skomdžila, chcyše na Renace nachwatać. Wona sej wunuzowa, zo Renata na paćerje chodžeše. Wona měješe z „bjezbóžnej“ a skaženej Ilonu dosć mjerzanja.

Po hodžoch bě tak prawje pancate, zymne wjedro. Renata hotowaše so kemši.

Mać: „Při tajkim wjedrje njetrjebaš kemši hić.“

Renata: „Něwěrnó, zo móžeš mi moju bjezbóžnosť pokrokać.“

Zastobjena sydny so Renata na kolo. Po puću dospolnje zmkny. Cyrkej bě malo wutepjena. Renata schori a wumřě.

Štó móhl maćernu zrudobu wopisać? „Ja sym sama na tym wina. Čehodla sym ju nuzowala na paćerje chodźić! Farar je wina. Wón sej w zymje njesmě žadać, zo džěci kemši přindu. Dorosćeni wšak tež njechodža.“ Haj, hišće hórje: „Bóh njeje. Wón by so dyrbjal hańbować, paćerskemu džěsću dać wumřěć, dokelž je kemši što.“

Marko Kowar na tajke řeče zwjetša mjelčeše. Što běchu jeho mysle? Po Renacinej smjerći bě wón chětro wóćichnyl — doma a tež w běrowje.

Druhdy — nic husto — wón takrjec skradžu kemši dońdže.

Čehodla kemši?

Bě so wón wot njewěry ke Chrystusej wobročil?

Nichtón so jeho za tym njeprašeše, a wón tež njeby žaneje wotmołwy na to dać móhl. Kowarjowa činješe, kaž by ju to wšo njestarało.

Tak to bě na tři léta, doniž so Kowar bojaznje swojeje žony njewopraša: „Chcemoj hromadže do Božeje nocy hić?“, na což bě jemu žona jědojće wotmołwila: „Ty drje sy džiwny!“

Marko Kowar sydny so do woza a wotjědže na Božu noc — nic wšak do swojeje wjesneje cyrkwje, ale do města. Dokelž bě hišće časa dosć, staji swój wóz na parkowanišćo a chodžeše po hasach, hdžež njedaloko jeho džowka Ilona bydłeše, a so nadžiješe, zo ju snano zetka. Jemu so po njej styskaše. Hižom wjace hač cyle léto njeběštaj so widałoj. Staršej běštaj zhoniloj, zo bě jeje mandželstwo džělene.

Kak so jej dže?

Snano mje džensa, na patoržicy, trjeba.

Dyrbju k njej dońć?

Što pak chce nan pola džowki, hdžž wona za nuzne nima, k staršimaj přińć?

Wona hodna njeje, zo so wo nju staram!

Při tym so wobaj dohladataj ze stroželemi a, kaž so zda, ze zbóžnym zawjeselenjom, zo sebi napřećo džetaj.

Powitanje běše polne njewěstoty. Wobaj njewědžeštaj, kak so zadžeržeć. Bórže pak bě tale fatalna situacija pře-wjnjena. Cyły čas chodžeštaj po hasach. Ilona powědaše nanej, kak bě wšitko tak zlé přišlo. Wón posluchaše, a jeho troštowaše, zo džowka swoju winu připóznawaše.

„Naju mandželstwo je zlamane. Na tym njehodži so ničo wjace změnić. Ja wostanu sama z Beatu. Wona ze swojimi štyrjomi lětami wisa na mni. Mój so wjeselimoj, hdžž z běrowa po nju do pěstowarnje přińdu. Hromadže džemoj domoj. Zbytnje popođnojo a wjećor slusatej jenož namaj. To je rjenje. Ja sebi nježadam wjace po prjedawšim žiwjenju. To njebě dobre.“

Nan: „Chcemoj hromadže do Božeje nocy hić?“

Ilona: „Haj! Hač bych Beatu sobu wzala? Wona budže na mnje hižom čakać.“

Po Božej nocy jědžechu hromadže na krótki čas do Ilonineho bydlenja.

„Juťe po wobjedže ja po waju přijědu. Wowka — bu-dže — so wjeselić.“

„Woprawdže??“

Marko Kowar doma: „Ja sym w měsće Ilonu zetkać.“

Kowarjowa mjelči.

„Ja juťe po wobjedže po nju a Beatu pojědu.“

„Mje dla.“

Hdžž Marko nazajtra widžeše, z kajkej prócu so Eva na wopyt hotowaše, so wón wěsće nadžiješe: To budžeja rjane hody.

W.

Česke wěrywuznaće 1575–1975

Dr. theol. Emil Jelínek

Bamž Hrjehor XIII. (1572–1582) nałožowaše wšitke swoje mocy, zo by reformaciske hibanje podusyl w Němskej a tež w Českej, kotraž bě tehdom džěl němskeho kejšorstwa. Za tutón zaměr založi wosebitu kardinalsku kongregaciju. Předewšěm so w tym džěle wuznamjenichu Jezuića.

Wosrjedž 16. lětsotka měješe Česka na 2 milionaj ludźi. Z nich běchu jenož na 300 tysac katolikow. W Praze samej, kotraž měješe tehdom jenož 40 tysac wobydlerjow, bě jenož na 2 tysacaj katolikow. Katolikojo běchu zwjetša při rakuskich, bayerskich a sakskich mjezach, k tomu feudalni, kotrymž přepodawaše kejšor Maximilian II. najwyše statne zastojnstwa. Byrnjež bě wobydlerstwo na 90% ewangelske, tak knježaca woršta wšo spyta, kraj katolskej wěrje wróćo dobyć. Mjez husitskimi Čechami bě wulka njespokojnosť přećiwó katolskemu knjejstwu we Wienje. Tuž zwola Maximilian II. w léce 1575 „Landtag“ do Prahi. Byrnjež běše so tón hižom w februaru započal, tak tola hakle 9. měrca so jednaše wo nabožnych prašenjach.

Nětk wšak njekatolscy njeběchu

tak jedneje mysle, kaž bě to bylo 5 lět do toho w pólskim Sandoměru. Bamžowy nuncius so boješe, zo tola kejšor tu njeby podlezał a někajku „sektu“ připóznal. Kejšor bě dobreje mysle. Hdžž wšak wón nochcyše tak wótrje a zjawnje wustupować, kaž sebi zastupjer Roma žadaše, tak so nadžiješe, zo za njeho wšo k dobremu kóncej dońdže, přetož „bellum haereticorum est prax ecclesiae“, zwada mjez kecarjemi je měr za cyrkej. Kejšor chcyše po móžnosći Čechow změrować, zo by jeho syn Rudolf byl po nim za českeho krala woleny.

Čěscy njekatolikojo běchu dosć rozščěpjeni. Najbliže katolikam stejachu utrakwisća, za kotrychž plačeše Baselski kompaktat (1431). Woni so wot katolikow jenož rozzeznawachu, zo wužiwachu Bože wotkazanje „pod wobojim“ — pod chlěbom a winom (sub utraque). Hewak běchu hišće bóle reakcionarni hač katolikojo. Tuž njemějachu mjez ludom wulki wliw.

Wjace bě nowoutrakwistow. Woni mjějachu tež sylniši wliw. Duch sakkeje reformacije bě w nich sylny. Wliw lutherstwa so w mnohich je-

wješe hač do gnesolutherskeho ekstréma. Za českich nowoutrakwistow bě Luther wučomc Jana Husa, a lutherstwo bě pokročowanje husitstwa na němskej zemi, Augsburske wěrywuznaće najwěrnjša husitska wučba. Nowoutrakwistow móžemy za lutherskich wobhladować.

Najsylniši wliw na narod wšak měješe Jednota bratrska — Unitas fratrum Bohemorum — přez swoju wěru a pócćiwosć kaž tež přez swój kruty cyrkwinski porjad. Jednota njećerpješe žanoho we wěrje liwkeho abo njepócćiweho mjez wosadny-mi. Po ličbje Jednota njebě wulka — na 50 tysac w małych, rozbrojenych wosadkach. Jenož w někotrych městach běchu wjetše wosady z 200 do 300 dušemi. Jednota bě sej swoju samostatnosť wobchowala a bě wot swětnych mocow njewotwisna. Jeje znutřkowne naležnosće nawjedowachu duchowni a senioroj, kotrychž pozdžišo biskopow mjenowachu.

Njekatolikojo njeběchu mjez sobu přezjedni. Jedni stejachu za Augsburske wěrywuznaće, druzi za Bratrsku wěru, zaso druzi sej přeja-chu něšto podobne kaž pólske do-jednanje w Sandoměru (1570). Tući wolachu bratra Kalefa, seniora pólskeje hałozy Jednoty do Prahi, zo by jim radžil. Wón pak chorosće dla do Prahi njedóndže, ale z Młodeje Bole-

slavy w lišće jim radžeše, zo bychu wostali při Bratrskiej wěrje a žane nowe wěrywuznaće njepostavili. W dalším lišće wšak trochu měrnišo pisaše, zo wšak ma Sandoměrske dojednanje swoje dobre, zo pak je w nim wjele, štož so za česke poměry njehodži. Tuž zwolichu čěscy njekatolikojo, zo bychu swoje samsne wěrywuznaće zastajili, kotraž by za nich wšitkich plaćić mōhlo.

Confessio Bohemorum — česke wěrywuznaće rozeznawa so jasnje wot katolskeho. Zasady křesćanskeje wěry su tak formulowane, zo mōhli wšitycy křesćenjo wšelkich reformaciskich cyrkwjow jo podpisać. Prócowanje wo jednotu bě w Českej mōcniše a loše hač hdže druhdže na swěće, přetož cyły kraj bě překisany z husitskimi idejemi, ke kotrymž so přidružichu bratrowstwo, lutherstwo a kalwinizm. Česke wěrywuznaće ma hłowny reformaciski princip, zo je swj. Pismo jeničke žórlo křesćanskeje wučby a žiwjenja. Čłowjek je hrěšny wot naroda sem. Hdyž pak so pokući, Bōh jeho wusprawni „přez wěru“ dla Jezom Chrysta bjez kōždeje čłowjeskeje zaslůžby. Bōh čłowjeka w swj. Duchu wobnowi, zo by rostl w nowym žiwjenju, z dobrymi skutkami swědčil za swoju wěru a z wěru a hubu přijimał duchowne a sakramentalne čěto a krej Knjeza.

Česke wěrywuznaće je z Augsburgskeho wzate. Lutherska je jeho wučba wo wusprawnenju hrěšnika we wěrje. Wěra je po lutherskim wašnju dowěra do Boha a so wopokaza w dobrych skutkach. Wliw Jednoty so jewi w cyrkwinskej disciplinje. Na kōncu so jednotliwe ar-

tikle přirunowachu z Bratrskim wěrywuznaćom.

Česke wěrywuznaće bě nětko symbol cyłego českeho protestantizma. Tež Čěscy Bratřa, kotřiž běchu na spočatku chětro rezerwowani, so tola k njemu z časom přibližowachu a w léce 1608 slubichu, zo chcedza při nim wostać hač do směrće. Runje to, zo běše Česke wěrywuznaće zhromadne za wšech čěskich njekatolikow, zmōžni w léce 1918 zjednoćenje lutherskich a reformowanych do jedneje Čěskobratrskéje ewangelskeje cyrkwy bjez někajkeho nuzowanja zwonka.

Kejžor Maximian II. wšak njeměješe wotphlad, přecam nowoutrakwistow a hišće mjenje přecam Čěskich Bratrow so podwolil. Ze sčōdkimi słowami so jemu poradzi, čěskich njekatolikow dobyć za swoje politiske a dynastiske plany. 15. 8. 1575 zwola znowa Landtag do Prahi, kotryž dyrbyeše jeho syna Rudolfa wolil za českeho krala. Wo nabožnym prašenju njebě žaneje rěče. Hakle započatk septembra so wo tym jednaše. Kejžor drje Česke wěrywuznaće přijia, ale jenož ertnje slubi, zo so nikomu žaneje křiwdy wěry dla nješťanje, doda pak, zo chce sam radšo wumřěć, hač zo by wot wěry wōtow so wotwobročil.

Tole kejžorowe přislubjenje — byrnjež nic pisomne — wubudži powšitkownu radosć a so wobhladowaše jako zaručenje nabožneje swobody. Tak wšak to kejžor měnil njebě, a čěscy ewangelscy dyrbjachu to bōrze spōznać. Hdyž bě kejžor z Čech wušol, zakaza čisć wěrywuznaća. Nje-

měr bu hišće wjetši, hdyž sebi kral Rudolf žadaše, zo bychu do kralowskeje přísahi byle přijate słowa: *Bože jmaćeri a wšěm swjaty m. Zle wočakowanja so dopjelnicu. 5. 10. 1575 zakaza kejžor docyła čisć wěrywuznaća a wuda zakonje přećiwu njekatolikam w Čechach. Wōn nochcyše ničo činić měć z čěskimi kecarjemi. Položenje pak so tak dale wuwi, zo běše kral Rudolf w léce 1609 nučeny, připōznać a schwalić Česke wěrywuznaće ze svojim „majestetnym listom“.*

Wo Čěskim wěrywuznaću je so w zapadoeuroopskich krajach wjele diskutowało, ale najylsniši wotlōs namaka w Pōlskej, hdžež bě pjeć lět předy dōšlo k podobnemu dojednanju. W Pōlskej wšak so to njeđōtkaje tak sylnje politiki. Hdyž bě kral Jindřich do Francoskeje čeknyl, stejachu Polacy před wolbu noweho krala. Kejžor Maximilian II. chcyše, zo by to jeho syn Arnošt byl. Wjele z pōlskich wolerjow chcyše samostatneho kejžora měć. Za rakuskeju kandidatow — nana abo syna — běchu bratrowscy knjezojo. Wjetšina wšak chcyše měć Polaka na trōnje a nic cuzeho. Oktoberske zakonje přećiwu čěskim ewangelskim njeběchu sympatije za kejžorski dom we Wienje spěchowale. Skōnčnje so tež bratrowscy knjezojo wotwobročichu wot kejžora Maximiliana II. a 12. 12. 1575 wuzwolichu za pōlskeho krala Sydomhrōdskeho wōjvodu Štefana (Siebenbürgen). Wot njeho sej jenož žadachu, zo by so woženil z 50lětněj Annu, sotru poslednjeho Jagellonskeho krala.

Ewangelska mjez putnikowarjemi

Pōdla nowych statokow nadeńdžeš w Pōlskej tež zajimawe stōmjane trěchi.

Smēm wam dale powědać, kak smy z Warszawy do Čenstochowa započatk awgusta 1975 putnikowali? W poslednim čisle pisach, kak so my Serbja prócowachmy, na pōlsku rěć so zwućić.

Runje tak so Polacy prócowachu, nas rozumić. Woni so nas za tym a tamnym słowom prašachu a so njemalo wjeselachu, hdyž sebi jo spomjatkowachu a jo w rozmołwje prawje nałožowachu.

Běch hižom naspomniła, zo my Serbja na drasće našachmy serbske barby. Tajkich chorhojčkow běchmy sej tōjšto sobu nabrali, zo mōhli je jako dariki přečelstwa rozdawać. To běše kōždy raz wutrobne wjeselo. Tak nas serbske barby zwōnkownje zwjazowachu, kotřiž běchmy sej po wěrje a słowjanskej rěči blisce. Tak někotre přečelstwo so tam započa, kotraž cyle wěsće dlěje traje hač jenož džewjeđnjowske pućowanje.

Cyle wěsće budžeće wćipni, kak je to ze zastaranjom bylo. 18 000 ludži trjeba noćlěhi, jědz a piće. Wo zežiwjenje ma so kōždy putnikowar sam starać. To pak njebě tak problematiske, kaž mōhlo so zdać. Po puću na wsach a samo w lěsach nam poskićowachu pōlscy burja jědz a piće. Tak bě nam zwučený napohlad, hdyž něhdže při puću stejachu konjacy zapřah a njedaloko njeho burowka abo bur abo samo džěci, kotřiž běchu na ruby rozkladli abo nastajeli wšelke jědze: samopječene pampuchi, horce poliwiki, nam njeznate pječwo z twarohom a jahodami a tak dale. Jara požadane bě při horcoće zymne piće, kaž sadowa brěčka, mloko, kakaw, čaj, samowarjene piwo a tak dale. Wězo mōžachmy po puću tež jabluka a krušwy kupować. Stawaše so tež, zo nam tajke wěcy darichu prošo, zo bychmy so za darićela w Čenstochowje modlili. Na wsach stejachu před statokami bowy z wodu. Nětk wšak tajka zymna, runje načerpana woda za přepečeneho a lačneho čłowjeka njeje radzōmna, a tola sej rady kōždy ze svojim horněkom po nju dońdže.

„Lody, lody, Bambino-lody!“ To je něšto za horce dny!

Stari a mlodzi putnikowarjo

Druhdze zaso poskićeja hlowy slónnych rózow, kotrychž zrale zornjatka móžeš hrymzać. Tak so njetrjebaše ničto boječ, zo budže hłodu tradač dyrbječ.

My serbska skupina mějachmy konserwy sobu. Druhdy pak dostachmy w klóštrach abo na farach samo ćopły wobjed. Tak je to hižom něšto lět. Ja sej myslu, zo rěču w mjenje wšěch serbskich putnikowarjow,

hdyž so na tutym městnje podžakuju
pólskim přečelam Serbow,
kotřiž so tak lubje wo nas starachu.

Přenocowanje bě cyłkownje organizowane. Zwjetša nocowachu wšityc putnikowarjo w jednej wjetšej wsy. Při wrotach statokow běchu pričinjene taflička z čisłom

skupiny a z přispomnjenjom „Siostry“ abo „Bratša“. Najbóle spachmy na słomje pak w bróznjach pak we wurumowanych burskich stwach.

Njech su tež wše bróznje a wšitke rumnosće putnikowarjam přewostajene, tak tola městna njedosoħaja. Tež wonka, wosebje wokoło cyrkwyje, tež w Božim domje na lawkach a w spowědných stołach sedžo, na wołtarnišću ležo, wšudžom spja ludžo — mlodzi, ale tež stari. Haj, stare wowki a stari džědojo za mjez sylami. Mlodzi mandželscy čišća swój džěcacy wóz. Džesaćlětne džěci su so bjez staršeju na puč podale. Wjele strapacow lud na so bjerje w swojej katolskej křesćanskej wěrje.

Zo so pućowacy njetrjebali z čežkim brěmjenjom nosyć, je kóždy skupinje nakładne awto přidate, kotrež wáčoki dopředka do wsy přenocowanja dowjeze. Hdyž pěši ludžo tam dońdu, je wšitko po skupinach derje rozdžělene na trawnik skladžene.

Kóždy skupina ma swoju abo někotre medicinske sotry. Same napinane a mučne so swěru starachu za wšěch. Hač do sameje nocy kałachu mozle a nohi zwobalachu. Z kajkej wutrajnosću! Z kajkej lubosću! To bě wšeho připóznača hódne.

Haj, dołhi puč wšak bě napinacy, byrnež běžachmy wšědnje někak 30 km. To so njezda wjele być. Po někak 6 km bě přestawka, zo bychmy wotpoćowac mohl. Pućowanje we wulkej črjódze z poměrnje małym tempom, to bóle napina, hač hdyž sy sam po puču a móžeš chwatać abo njechwatać, kaž so ču chce. Štož docyla wjace njemóžeše, smědžeše so na konjacy wóz sydnyć a so dać něšto kilometrow dowjezć.

Njech běžachmy po asfaltowych dróhach abo po pěskojtych pućach, napinace wšak to běše. Ale što to wučini? My mějachmy tak wjele rjanych dožiwjenjow. Tak z nami z Warszawy won čehnješe jednory pólski džělaćer na 20 km daleko z luteho zajima za nas Serbow. Wón wšědnje čita Nowu dobu a je tak serbsčinu dosć derje nawuknył. Zo by z nami jedyn džen mohl so rozmołwjeć, bě sebi wot swojeho zawoda dowol wuprosył. Wón w dalokej Warszawy wuknje sprócniwje a pod wšelkimi čezemi našu rěč, a Serbja sami...

Wosrjedž putnikowanja wuhotowachmy raz wječor serbski kwas. Njewjesta a nawoženja běštaj bórze wuzwolena, a přihoty so započachu. Njewjesta dósta słomjany wěnc z kwětkami na hlówu. Jejny šlewjer běše běla hólčaca košla. Njewjesćinski kwěcel... to běše lóncu

Nazyska synoda

18.—22. 10. 1975

Hdyž je so synoda našeje Krajnjeje cyrkwyje schadžowała, drje so prašeće: Što je so tam wuradžowało?

Ja chcu wam skrótko to najwážniše rozprawjeć wo lětušim nazyskim schadžowanju našeje synody.

Na přěnim dnju slyšachmy rozprawu Krajnocyrkwinskeho zarjada. W 140 dypkach so nam přednošowaše wo wšelakorym džěle našeje cyrkwyje.

Cyrkwinske wjednistwo so zaběraše z tematiku „Žiwjenje we wěrje“ a rěčeše wosebje wo nadawkach lajkow.

Někotre z hlownych myslow:

1. Lajk je swědk a misionar Ewangelija.

2. Lajk móže so jako swědk a misionar jenož wopokazać, hdyž je zwjazany z bratrami a sotrami we wosadze.

3. Lajcy su nawukli swědomiče w swjatym Pismje čitać.

4. Lajcy su nawukli samostatnje wo wěrje a žiwjenju rěčeć.

Krajny biskop dr. theol. Hempel rěčeše wo znamjenjach cyrkwinskoduchowneho wuwijanja.

Tež tu někotre z wážnych myslow:

1. Cyrkej dyrbi Ewangelija dla hdys a hdys swoje poměry přepruwować.

2. Wuwianja su tež za cyrkej znamjenja jeje žiwjenja.

Mlodzi mandželscy čišća swój džěcacy wóz

3. Wuwianja počěžu a znjeměrnjuja.

4. Wuwianja přinjesu nowe nadawki, kotrež dyrbimy a móžemy spjelnić.

5. Wuwianja pokazuju stroštnje na Boží plan.

Wo Zwonkownym misionstwje rozprawješe misioniski direktor dr. theol. Kimme. Wón rěčeše wo bohatym džěle Lipsčanskeho misionstwa po dalokim swěće.

W Nairobi (Afrika) budže so Eku-meniska rada cyrkwjow 23. 11. do 10. 12. 1975 schadžować. Tema budže rěkać:

Jězus Chrystus wuswobodža a zjednoća.

Tež z našeje cyrkwyje budže tam mała delegacija (biskop dr. Hempel, prezident synody Cieslak, wyši krajnocyrkwinski rada von Brück a sotra Wagnerowa).

Teologiski wuběrk synody zaběraše

lipowych hałuzow. Też nawoženja a kwasne pory pyšachu so z hałužkami a łopjenami. Wězo mějachmy tež serbskeho brašku a samo džěci, kotraž kwětka scelechu. Tak čehnješe kwasny čah pod nawjedowanjom braški po wsy serbske spěwy spěwajo. Wjele Polakow přińdže z nami do dwora, kotryž bě za nas cyrkej a zdobom kwasny dom. Z braški bu farar a zwěrowa młodeju mandžel-skeju a zaso jako braška witaše wšitkich lubyh hosći a jich prošeše, zo bychu „jědli a pili a njehladali kazanja“ — chléb a sól. Potom wězo kwasne reje z rjanymi serbskimi spěwami, k čemuž jedyn na gitarje hraješe. To so našim pólskim hosćom tak lubješe, zo sej pólski farar w nócny moglek zwěri štučku sobu zarejowač. Hdyž skónčnje młody por pod šlewjerjom rejwaše, bě rjany kwas nimo.

Wšědnje rano w 4 hodź. abo w 5 hodź. běchu za jednolite skupiny Bože mšě pak na dworje pak zady brónnje, hdžež bě blido stajene z bělom rubom, z kwět-kami a swěčkami a spowědnym gratom, kaž sebi to litur-gija Božije mšě žada. Z putnikowarjemi zhromadźichu so tež kury a husy z pilnym gigotanjom a dakotanjom. Njewšědnje to wobraz!

Při tym zeznachmy so tež z pólскеj krajinu. Druhdy běchu to małe wsy na pěskojtej pódže. Chěžki mějachu słomjane třěchi. Na dworje studnja, z kotrejež z bowom wodu sej horje čahaja. Lud so skromnje žiwi, ale je přecelny, wjesoły, měrny a drje tež spokojniši hač naš. Što je w žiwjenju wažniše?

Najrjeńši a najradostniši wokomik cyłego putnikowa-nja však bě, hdyž přińdžechmy do Čenstochowa. My Serbja běchmy po puću změšani z Polakami, nětk pak tworjachmy swoju samsnu skupinu a njesechmy transpa-rent ze serbskim napisom. Wótře, z cyžeje šije spě-wajo začahnychmy do města. Ludžo při dróze stejo nas z kleskanjom witaču a nam dawachu kwětki, a to čim wutrobnišo, hdyž nas spóznachu jako Serbow. Tak mě-jachmy wšitcy wulke kwěće. W tutych krasnych wo-komikach nihtó wjace njemysleše na nohibolenje, na mozle, na horcotu. My běchmy hnući a dyrbjachmy hla-dač, zo so sylzow dowobarachmy.

Wulki začišć zawostajichu w nas kemše w Čenstoch-owje před cyrkwju na dalokej luce. Tysacy a zaso tysacy

so wobdžělichu stejo, sedžo, ležo na Jasnej Górze, kaž so každemu hodžeše. Wostróznjacy, ale tež zajimawy je hermanek při Božej službje (přirunaj w němskej rěči: ka-tholische Messe a Leipziger Messe). Tam móžeš ku-powač modlerske knihi, wobrazy swjatych, pjeršćenje, pučowanske kije, limonadu, całty z rybičkami, kołbasu, pisane česaki, bariki, klanki, wobrazy dołhowosatych muzikantow atd. atd. Ja však so na wšo wjace njedopo-minam. Za každeho bě tam něšto.

Cyganska kapała tam hraješe — a pjenjezy zběraše.

Muž bjez rukow a nohow na drjewjanym wozyčku se-džo piskaše na harmonice, kotraž bě na kij přičinjena blisko jeho hubje. Štó by mohł bjez smilneho dara nimo jeho přecň?

W Čenstochowje přenocowachmy w rjanym, čistym a derje wuhotowanym klóštrje. Posledni džěń bě za nas hišće poľny dožiwjenjow. Rano w 4 hodź. bě za našu put-nikowansku skupinu Boža mša w kapałce z wobrazom „Čorneje madony“. Tele syły ludži! Čezko bě do kapałki so dostač a zaso won. Dopańdnja chcychmy sej klóšter a cyrkej bliže wobhladač, ale wjele luda dla bě to skoro njemóžne.

Popońdnju swječeše 15. skupina swoje „mjeniny“, pře-tož běše 15. 8. Nas Serbow na to přeprosychu. Ze serb-skim spěwom přińdžechmy do swjedženskeho dwora. To bě rjana hodžinka z čajom a tykancom. Wosrjedž swje-dženja nas překwapi krasny hlós italskeho spěwarja. Njezapomnity Enrico Caruso na tačeli? Ně, tam spěwaše młody Italčan „O sole mio“. Wšo wočichny, zo by jeho rjany spěw byl slyšeć. Šumjacy priklesk prošeše jeho wo dalše spěwy.

Hdyž je rjenje, tam so čas najspěšnišo minje. Jedyn z nas zanjese hišće serbski spěw, a potom dyrbjachmy na čah, kotryž však na nas njeby čakał. Z lutymi rjanymi dožiwjenjemi, tola trochu mučni, podachmy so na dom-puč. Wšitcy běchmy poľni tutoho ducha wjesolósće a ra-dosće, kaž wón bě na putnikowanju a w Čenstochowje samym.

Zawěsće budžeja tež klětu zaso Serbja mjez putniko-warjemi. Čehodla nic tež zaso jedyn ewangelski Serb?

T. G. (1955)

so z „Leunburskeje konkordiju“. Tu džěše wo prašenje, hač je Zwjazk cyrkwjow w NDR po přińeću „Leun-burskeje konkordije“ jako jedna cyrkej wobhladowač. Wobšěrnje a dokladnje je so wo tym rěčało.

Synoda měješe so zaběrač z finanč-nym wotličenjom Krajneje cyrkwje na lěto 1974 a z planom na lěto 1976, z nowym zarjadowanjom mzdow, z nowym cyrkwinskim rozdžělenjom Drježdžanskeho města a wokoliny do 3 eforijow, dotal 2 eforiji.

Wuběrki synody dyrbjachu 50 do-pisow a naprašowanjow wobdžělač. Plenum synody dyrbješe wo 8 na-mjetach rozsudzić.

Pječ dnjow synody — to je pjec dnjow napinaceho a zamołwiteho džěla k dobremu našeje cyrkwje.

Kurt Hładki-Lattke z Přiwic, serbski synodala.

Z wosadow Swěrnj serbscy kěbětarjo

Póndželu, 20. oktobra 1975, pocho-wachu w Rakecach našeho lubeho serbskeho bratra M a k s a F u n k u, kotrehož bě Bóh Knjez w 87. léče jeho žiwjenja z tuteje časnosće wot-wołał. Wjace hač 50 lét doľho je so wón jako kébětár w Rakecach wo Boži dom a Bože služby starał. A kak je wón to swěru a wažnje dokonjał!

3. decembra 1888 bě so w Šepše-

Kuzło zymy

cach pola Delnjeho Wujezda naro-dził. Rady wón powědaše wo swojej holanskej domiznje. Wujezdžansku a tež Łazowsku wosadu wón dosć derje znaješe. Wjele přecelstwa tam měješe a z mnohimi bě spřeceleny. Štó njeby chcył bjesadowač?

Za młode léta hižom přičahny do Rakečanskeje wosady, najprjedy ja-ko wotročk do Stročje pola Rakec a pozdžišo so woženi a so přesydlili do Rakec. Za čas swojeho kébětárstwa bě so zeznał ze wšěmi wosadnymi. Ty trjebaše jenož jedne mjeno z wul-keje Rakečanskeje wosady naspom-nić, a wón by čí rozpowađał, hdže je na kemšach sydał, kajki bě čłowjek, zo je sotra so tam a tam wudała, zo bě tamneho wuj jara wysoku starobu docpěl atd. Wo wšitkich swojbach a přecelstwach wědžeše wón.

Sydom fararjam bě wón pomhał a každemu bě služil w swěrnej česćow-nosći. Za nas serbskich duchownych, kotřiž běchmy před 40 létami młoda generacija, měješe wosebity zajim — a my mějachmy jeho lubo a sebi jeho česćachmy.

Z druhich wosadow su nam dopisy došle.

Wochozy. Jan Balo, 1927 do 1947. Wón dyrbješe kébětársku služ-bu swojemu bratřej wotedač, dokelž bě na wobě noze schorjel.

Gustav Balo, 1947 do 1954. Wón dyrbješe ze službu přestač, do-keľž bě na woči schorjel. Lubeho bratra Balu znajemy jako swěrneho a woporniweho wopytowařa našich Kublanskich a Cyrkwinskich dnjow.

W Čelnom (Wochožanska wosada) je bratr Willi Kětán wjele lét kěbětarił. Jeho džowka studuje w Zhorjelcu na cyrkwinskohudźbnej šuli, zo by pozdžišo za kantorku być móhla.

Klětno. Swěrnaj serbskaj kěbětarij staj pola starych wosadnych hišće w dopomnjeću:

nan **Chrystoph Janec**, narodźeny 1858 w Klětnom, zemřel 1927 w Klětnom, kěbětár w Klětnom 1898 do 1923;

syn **Arnošt Janec**, narodźeny 1882 w Klětnom, zemřel 1964 w Klětnom, kěbětár w Klětnom 1923 do 1948.

Wobaj, nan a syn, staj cyrkwi 25 lét služili. Wo poslednim Janecu so powěda, zo běše tak prawje swojorazna, ludowa postawa. Swoju cyrkej je jara lubo měl a je jej krótko do swojeje smjerće daril. Jeho wnuček je so z džowku něčičišeho fararja woženil.

Poršicy. Kaž Rakecy tak su tež Poršicy měte na polsta lét swěrneho cyrkwinskeho pomocnika jako kěbětarija a tótku, lubeho bratra Jana Kriedela. Swoju službu, kiž bě 1923 nastupił, by džensa rady hišće wukonjał, njeby-li so pola njeho staroba ze swojimi nuzami jewila. Narodził je so w Poršicach. W ródnej wsy je tež wostał jako ratar a česla. Stajnje je wón, naš swěrný serbski bratr, na serbskich kemšach.

Budyšink. Tam běchu serbscy kěbětarijo: **Awgust Mjedak**, narodźeny w Nowej Wsy pola Klukša, kěbětár w Budyšinku wot 1. 1. 1946 hač do swojeje smjerće 16. 12. 1965. Před nim běštaj w kěbětarskej službě **Korla Awgust Bāmsch** a toho nan **Handrij Bāmsch**.

Klukš. Hižo wjele lét – wot 1956 – je luba Serbowka **Frieda Guthowa** a rodź. **Jurkec** kěbětarka w Klukšu. Wona bydli w małym domčku při pohrjebnišću ze swojej swójbu, a wšitcy hromadze so staraja wo porjadk w cyrkwi a na pohrjebnišću, we wosadnej žurli a wokoło našich ležownosćow. Při wšém jězdzi na

džěło do wodoweje stacije w Zdzěri. Byrnjež je nócnu službu měla, tak wona tola wjesele přińdže na kěbětárstwo njezdźiwajcy wšeho džěła, kotrež doma na nju hišće čaka. Jejny muž je bohužel chorowaty. Jejna džowka **Angelika Wódlowa** ma w našej wosadze cyrkwinske dawki na starosci. Džowka **Monika** je so wukublać dała na džěćacu diakonku a džěła nětko w ewangelskej pěstowarni w Budyšinje.

My smy džakowni, zo mamy sotru **Guthowu** a nimamy starosće z kěbětárstwom kaž w druhich wosadach. Bóh Knjez chcył žohnować wšo džěło, kotrež so stawa w jeho mjene.

Huska. **Jan Henrik Patok**, narodźeny 23. 12. 1868 w Zarěču, wukřćeny w Njeswaćidle 1. 1. 1869, zwěrowany w Husce 26. 2. 1895, zemřel 12. 1. 1960 (w 92. léće swojeho žiwjenja) w Hunčoricach, pohrjebany 15. 1. 1960 w Husce, je směl 1948 50lětny jubilej swojeho kěbětárstwa swjećić. Wón bě tón prawy swěrný serbski kěbětár runje kaž jeho bratr **Arnošt Patok** w **Zarěču** (17. 1. 1874 do 28. 1. 1954), kotryž je w Zarěčanskej kapałce hač do swojeje smjerće – 48 lét – kěbětarił. Wulkownučkaj kěbětarija **Jana Patoka** rěčitaj něžnu, rjanu serbsčinu.

Bukecy. Loni w hodownym čisle **Pomhaj Bóh** wozjewichmy zrudnu powěsć wo smjerći swěrneho serbskeho cyrkwinskeho pomocnika **Alfreda Kejžora** w **Bukecach**. Džensa k tomu hišće mały dodawk. Njeboh br. **Kejžor** bu do swojeho kěbětarskeho zastojnstwa 1. 1. 1962 zapokazany, ale hižom wječor prjedy na sylwesterskich kemšach je služil. Hdyž pak kantorka krótko do kemšow do Božeho doma přińdže, njebě hišće ničo přihotowane.

„Na, to je dobry započatk!“ Nowy kěbětár bě došoł do přitwarjeneje lože wokno začinić. Při tym zaprasny wětr durje wot wonka, a wón bě zamknjeny a dyrbeše čakać, doniž něchtó njeprjědže jeho wuswobodźić.

Kejžorowa prjedownica w zastojnstwje bě sotra **Gnawcyna**. Wona

bě sej na pomoc wzała – bóle ze smilnosće – duchownje slabu, kotrež z tym da dobre začuwowanje: Ja sym tež hišće k něčemu hódna.

Hdyž bě **Gnawcyna** na smjertnym ložu hižom we womorje, ju wosadny farar postrowi ze serbskim „**Pomhaj Bóh**“, a mrějaca jemu jasne wotmołwi: „**Wjerspomaze!**“ Wšitcy so spodźiwachu. Přiwuzni běchu fararjej džakowni za modlitwu wo zbóžnu smjerć.

Łaz. Sotra **Leńka Urbanowa**, rodź. **Haješec**, wě so na dweju serbskeju kěbětarijow dopomnić. Za jeje mlode léta běše to **Jan Barč**, džělaćer na knježim rězaku a hospodar na małym statoku z dwěmaj kruwomaj. Hdyž na suchich pěskojtych polach ničo wjace za skót so nahotować njehodžeše, jědžeštaj **Barčec** nan a mać do hole do wrjosu.

Rady chodžeše **Barčec** nan k **Haješec** wujej – našemu horliwemu serbskemu prócowarjej na bjesadu. Hdyž bě pola **Barčec** swinjořezanje, dosta tež mała **Haješec** **Leńka** kolbasku, dokelž wšak **Barčec** wujej pomhaše zwonić.

Po nim přewza kěbětárstwo **Jan Błažij**, muler we **Łazu**. Wón měješe wšelku kriwdu za čas fašizma znjesć. Jeho a jeho mandželsku widziće na wobrazu. Tak prawaj **Serbaj** ze skromneje hole!

Budestecy. Stajnje so my ewangelscy fararjo wjeselimo, hdyž do **Budestec** přińdžemy, zo nam na **Božich** službach tak lubje pomha serbski kěbětár bratr **Henčl**. Njeh je jemu hišće na dothe léta spožcena čitosć a strowosć, zo móhl w **Božim** domje swěru služić.

*Wutrobnje so džakujemy wšém, kotřiž su přinošowali za tutón přeni přehlad wo našich serbskich kěbětarijach: fararjej **Neumannej-Wochožanskemu**, f. **Fuhrmannej-Klětnjanskemu**, f. **Poetschcej-Porščanskemu**, f. **Wirthej-Klukšanskemu**, f. **Bauerej-Huscanskemu**, f. **Lazarej-Bukečanskemu**, sotře **Lence Urbanowej**, rodź. **Haješec**, we **Łazu**.*

Štó chce nam dale powědać?

Klukš. Njedzeli, 17. awgusta 1975, pobychmy ze swójbami na jedyn džen w pólskich Izerskich horach. Nimale cyły džen – jězba sama wšak njetraje dołho – pućowachmy po horach. Na wyšinje (1076 m) pječechemy sej swoje sobu přinjesene kolbaski. Połom započa so dešćować. Tuž podachmy so do bawdy, hdžež spěwachmy, bjesadowachmy a hrajkachmy – maćerje a nanojo z džěćimi. Jako slónčko zaso swěćeše, pućowachmy dale. Ducej dele k busej wumoknychmy hač na kožu. Bohu budź džak, zo njebě jara zyma. W **Świeradów Zdroju** powječerjachmy a wokoło 21 hodž. běchmy zaso w **Klukšu**.

Nam so zda, zo bě tutón wulět ze swójbami wažny za naše wosadne žiwjenje.

Klukš. Naš bratr **Arnošt Richard Kloß** a sotra **Emma Marta** rodź. **Jurkec** swjećeštaj dnja 27. 9. 1975 swój złoty kwas. Hižo wjele lét zastupuje br. **Kloß** wjes **Jatřob** w cyrkwinskim

Rjany, hódny wobraz Božeho wotkazanja w Budyšinjskej cyrkwi

Kajka budže zyma 1975/76? Dołha a lodojta?

przedsterstwje, a sotra Klołowa njeje najskerje na žanym Kublanskim a Cyrkwinskim dnju pobrachowala.

Wosada gratuluje jubilaromaj jara wutrobnje a spomina na njeju před Bohom z džakownosću za wšu prócu, kiž je z jeju doma na dobro wosady wušla.

Klukš. Hosći mējachmy! Dwě nocy běchu pola nas lubi hosćo z Wisly (Pólska). 36 sotrow a bratrow z Beskidow pozastachu ducy do Eisenacha w Klukšu. My jim wotewrjechmy swoje domy a swoje wutroby. Husto wšach běchmy hižom hospodliwosć svojich słowjanskich susodow wužiwali. Nětko móžachmy my plody přinjesć.

Cyly džen 13. 10. bě Wislanski farar ze swojimi wosadnymi po puću. Drježdžany, Pillnitz, Königstein a tež „Kuhstall“ běchu sej wobhladali. Wječor bě za nich w Klukšu we wosadnej žurli krasna wječer přihotowana. Wšitkim derje zesłodža — tež našim cyrkwinskim předsterjerjam, kotřiž běchu na tole zetkanje přichwatali.

Pólski farar Adolf Frank nam powědaše z wulkeje wosady Wisly, a my rozprawjachmy wo situaciji w Klukšu a NDR docyła.

Potom dowjedzechmy hosći do kwartěrow. Na woběmaj bokomaj drje běše trochu bojazne wočakowanje: Stó přindže? Kak budže? Kak so dorozumimy?

Nazajtra so zetkachmy k rańšej nutrnosći w Klukšanskej cyrkwi. Do a po njej wšitcy wjesele powědachu, kak rjenje je bylo, a kajku lubosć běchu nazhonili. Wutrobnje so rozžoňowachmy, zo bychu hosćo dale do Durinskeje jěli.

Štwórtk, 16. 10. běchu zaso wróco. Wjele běchu widźeli — a běchu so znowa na Klukš wjeselili. Blida běchu z tykancom a piwom a z „herbatu“ (čajom) přihotowane, kotruž bě naša luba kěbětarka knjeni Guthowa

nawariła. Serbske a němske spěwy my zanjesechmy a poslušachmy rady na pólske našich hosći, kotrymž hišće někotre swětłowobrazy z našeje wosady pokazachmy.

Na druhe ranje mējachmy zaso nutrnosć w serbskej rěči ze serbskimi spěwarskimi.

Z wutrobnymi postrowami na Wislansku wosadu a jeje fararjow bratrow Fiškala, Samieca a Kringela so rozžoňowachmy. Naši wosadni rady spominaja na tutón wopyt, kak derje je było, tak lubych bratrow a lube sotry směć hospodować.

Jara wutrobnje so džakujemy za bohate dary, kotrež wot lońšich hód sem za naš „Pomhaj Bóh“ dostachmy: Š. w H. 50,—; K. w B. 20,—; W. w B. 50,—; W. w B. 20,—; P. w R. 20,—; M. w L. 10,—; K. w L. 10,—; N. w Zw. 25,—; R. w B. 20,— Š. w K. 20,—; K. w Nj. 50,—; Š. w K. 10,—; Š. w N. W. 10,—; F. w N. W. 50,—; P. w B. 24,—; U. we Ł. 20,—; J. Z. w H. B. 300,—; L. w N. 20,—; N. w D. 20,—; W. w Mn. 50,—; H. w R. 20,—; G. w Ch. 100,—; M. we Ł. 15,—;

Konto Serbskeje superintendentury 4962 — 31 — 680 134.

Zapłać Bóh luby Knjez!

Najlěpši

Prěnje městna so mytuja. To je tak — to přeco tak budže. Wučer ma toho najradšo, kiž je jemu kwoli, a fararjej je tón najlubši, kotryž pěknje na nabožinu, na paćerje a kemši chodži a so přistojnje zadžerzi. Pilnosć so wuplaći. To džěčo prawje bórže pytnje. Wono čini to, z čimž chwalbu žnjeje. My však sej sami tajkeho čłowjeka bóle wažimy, hač toho, kiž je nam wobćežny.

Štó njeby był spytowany, druhemu „po hubje“ rěčeć? To so mytuje! Wobličo nosyć, kaž je runje najprijomnišo! Hač to ženje njezačuamy, zo smy při tym směšne figury?

W našej rjadowni najlěpši — běše holca. Hač je hišće žiwa abo nic, ja to njewěm. Na swoje listy njeđóštach wotmołwy. My sebi swoju najlěpšu česćachmy a běchmy zbožowni, hdyž mējachmy z njej kontakt. Wučerjo ju chwalachu, a farar kaž tež kantor móžeštaj so na nju spušeć. Stajnje a wšudžom bě zdwórliwa a přecelna. Tež šikwana běše ze swojej čornej wopušu. Wšěm wutroba wjesele zaskakowaše. W kurendže wona sobu spěwaše a skoro kóždu njeđzela běše na kemšach — kaž to takle naše najswěrnije paćerske džěći činja.

Wulka bě črjoda konfirmadow. Na wobrazu steji wona na boku. Ja však tež. To drje ničo prajić nima, a tola ju z wěšтым spodžiwanejtom na boku stejo widžu.

Ja smědžach potom na Serbsku wyšu šulu do Budyšina chodźić. Našu najlěpšu powitach druhdy na dwórnišću, dokołž bě wona na někajkim wustawje bliskeho města. My sebi njemóžachmy hinak předstajić, hač zo bě tež tam najlěpša. Cyle wěsće měješe tež tam stajnje dobre censury a žnjeješe wjele chwalby.

Ženje wjace ju na kemšach nje-widžach.

Jejna wutroba je so Chrystusej zawrěta.

Wona dže z časom sobu.

Hdyž je so mi wocuzbniła, kiž mam ju přeco hišće někak lubo, tak ma wona dosć towaršow wokoło sebe.

Stejo před swojimi džěćimi na paćerjach abo w nabožinje mam jeje wobličo před wočomaj a so boju, zo njebych tež ja jenož lubuškow lubo měł njestarajo so wo tamnych, kotřiž maja mało sympatijow.

Najlěpši! Štó je poprawom najlěpši? Dže to po censurach, po pre-

mijach, po pjenjzech, po wuznamjenjenjach, po titulach? Što praji Chrystus wo tym (jelizo je nam jeho mēnjenje wažne)? Wón je přišoł k zhubjenym, k zacpěтым. Wón je zbóžnych mjenował tych, kiž wědža, zo je jich wěda wobmjezowana, kiž wšelke křiwdy znjesu, kiž su zwólniwi měř džerzeć z kóždym, kiž steja na kromje towaršnosće a tola na stronje wěrnosće a sprawnosće, kiž njepytaja stajnje jenož swoje zbožo. Tajkich Jězusa mytuje.

Što je jeho myto?

Wěčne žiwjenje!

Móžno, zo je to za tebję předaloka perspektiwa. Ale jenož tón, kiž na dobry fundament twari, twari mudrje — derje — najlěpje.

Boža wěc — Bohu džak — njewotwisuje wot tych, kotřiž su po swětnych mērach „najlěpši“. Kak wjele dobreho je runje z tych wuchadźało, kotřiž w chłódku stejachu, kotřiž před swětóm njemějachu žane wulke mjeno!

Bóh po hinašich normach sudži hač swět.

To je zbóžna nadžija Božich džěći.

Přeco hišće čakam na wotmołwu wot njeje — našeje najlěpšeje.

Abo je hižo mortwa — naša najlěpša? P. W.

Naš luby bratr farar Gerat Lazar-Bukečanski, předsyda Serbskeho cyrkwinskeho dnja, swjěćeše 16. oktobra 1975 swoje 65. narodniny. My smy jemu džakowni, zo chce hišće wostać w swojich duchownskich zastojnstwach.

Bóh Knjez chcył jemu hišće wjele čilosće a strowosće spožčić.

Tole hodowne čisło płaći 0,50 hr. Cyle wěsće maće w cuzbje přiwuznych abo znatych, kotřiž bychu naš „Pomhaj Bóh“ rad witali jako luby postrow z domizny. Podawajće nam napisma.

Pomhaj Bóh, časopis ewangelskich Serbow. — Wuchadźa jónkróć za měsac z li-cencu č. 417 Nowinarskeho zarjada pola předsydy Ministerskeje rady NDR. — Rjaduje Konwent serbskich ewangelskich duchownych. — Hłowny zamotwity redaktor: superintendent Gerhard Wirth-Njeswačidski. — Ludowe nakładnistwo Domowina, Budyšin. — Čisć: Nowa Doba, čisćer-nja Domowiny (III-4-9-2071)